

Lördagen den 10 Februari 1872.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 3 dennes.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet Berg anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna åtskilliga Kongl. propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nedannämnde nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o med förslag till författning angående uppläfvande af 2 kap. 5 och 6 §§ Giftermåls-balken samt förändrad lydelse af 13 kap. 1 § Rättegångs-balken och 18 kap. 5 § Strafflagen;

2:o med förslag till förklaring af 17 kap. 3 § Handelsbalken, angående företrädesrätt till betalning ur lös pant;

3:o angående jordafsöndring från f. d. Kaptensbostället Torp till byggnadsplats och planteringsland för en folkskola i Långseruds församling af Wermlands län;

4:o angående jordafsöndring från Militie-bostället Harg i Östergötlands län;

5:o i anledning af väckt fråga om afsöndring af jord från Sänga prestbord till utvidgning af Sängamo exercisplats i Westernorrlands län;

6:o angående förhöjning i visst fall af den vid bränvinsutförsel till utrikes ort medgifna godtgörelse för erlagd tillverkningsafgift; och

7:o om anvisande af anslag till reseunderstöd för besökande af internationela expositionen i Wien år 1873 jemte andra dermed sammanhängande behof.

De Kongl. propositionerna blefvo härefter föredragna och bordlagda.

Föredrogs änyo Lag-Utskottets den 3 och 7 dennes bordlagda Utlåtande N:o 1, i anledning af Andra Kammarrens remiss af motion angående afkastningen af öfverflödig skog å ecklesiastika boställen.

Herr vice Talmannen: Det torde icke behöfva erinras, att såväl uti allmän lag som uti de till kyrkolag hörande författningar, stadganden äro gifna angående kyrkans rätt till skogar å ecklesiastika boställen. Så finnes exempelvis foreskrift derom i 26 kap. Byggningsbalken. Äfven frågor rörande värden af *skog i allmänhet* hafva blifvit behandlade af Lag-Utskottet, ehuru naturligtvis sådana frågor äro mindre än frågan om dispositionsrätten till skog äro att hänföra till rättsfrågor. Möjligtvis har Utskottet hufvudsakligen fastat sin uppmärksamhet vid den omständigheten, att motionen såsom ett alternativ afser, att afkastningen af öfverflödig skog skulle tillkomma statsverket, men det synes vara klart, att detta väl icke egentligen förändrade förhållandet. Stats-Utskottet kan icke taga befattning med detta ärende, ty derfor måste nödvändigtvis förutsättas en lagförändring.

Dessutom förekommer, att motionen, i den syftning den i detta hänseende går, berör presterskapets privilegier: och ett förslag i ett sådant ämne skulle icke kunna komma till verklighet, utan att kyrkomöte derom blifvit hört. Det torde för öfrigt icke vara obekant, att prestandet endast under det vilkor medgifvit undantag från kyrkans dispositionsrätt öfver skogar å ecklesiastika boställen, att öfverskottet skulle ingå till presterskapets löneregleringsfond. Under sådana omständigheter har talmanskonferensen, hvarest frågan varit under öfverläggning, ansett, att det vore otvifvelaktigt, att denna motion bör behandlas af Lag-Utskottet; och hemställer jag därför, att Kammarren bekagade besluta, att lägga Lag-Utskottets förevarande utlåtande till handlingarne med förklarande, att den deri omförmälda motion bör af Lag-Utskottet behandlas.

Herr von Sydow: I anledning af den föregående talarens framställning iär jag gifva tillkänna, att jag och äfven öfriga ledamöter i Lag-Utskottet varit af den mening att denna motion skulle innefatta ett förslag till ändring i den nådiga förordning angående allmänna skogarna i riket, som utfärdades 1866. Detta har förefallit Utskottet vara en fråga, som rörer *rikets allmänna hushållning* och som icke kan hänföras till allmän civil-, kriminal- eller kyrkolag. En likartad fråga var också sistlidne riksdag föremål för handläggning, och motionen derom hänsköts först till Lag-Utskottet, men blef af detsamma återlemdad. Detta Lag-Utskottets beslut vann då bägge Kamrarnes bifall.

Jag får således hemställa, att Kammarren ville godkänna Lag-Utskottets uppfattning i detta fall och att således utlåtandet måtte

läggas till handlingarna med förklarande, att den deri omtörmälda motionen är af sådan beskaffenhet, att den bör af tillfälligt Utskott handläggas.

Herr vice Talmannen: Det må visserligen medgifvas, att en förättning angående skogars vård i och för sig sjelf rörer ett *hus-hållsärende*, men det har alltid varit praxis, att dylika frågor blifvit till Lag-Utskottets behandling öfverlemnade, om också Lag-Utskottet i föregående tider behandlat dessa frågor i förening med Ekonomi-Utskottet. Jag kan således icke finna någon anledning, hvarför icke samma förfaringssätt må iakttagas äfven i denna speciela fråga.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels att Lag-Utskottets förevarande Utlåtande skulle läggas till handlingarne, med förklarande, att den deri öfvermälda motionen borde af Lag-Utskottet behandlas, dels ock att Utlåtandet skulle läggas till handlingarne med förklarande, att motionen var af sådan beskaffenhet, att den borde af Tillfälligt Utskott handläggas. framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på förstberörde yrkande och, då dervid svarades många ja jemte åtskilliga nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 3 och 7 dennes bordlagda Utlåtande, N:o 2, i anledning af Första Kammarrens remiss af motion om antagande af gramvigten till konventionelt bruk.

Herr vice Talmannen: För att grunda ett rätt begrepp om denna frågas beskaffenhet torde det tillåtas mig att i minnet återkalla, huru de frågor angående mått och vigt, som under sednare tider varit föremål för Riksdagens handläggning, blifvit behandlade. År 1854 afgaf Kongl. Maj:t till Rikets Ständer förslag till ny författning angående rikets mått och vigt. Den Kongl. propositionen här-om blef af tre stånd remitterad till Lag-Utskottet. Detta hade utan tvifvel sin hufvudsakliga grund icke blott i § 89 Regeringsformen. utan äfven i den omständigheten, att 8 kap. Handelsbalken i 1784 års lag handlade "om mått och vigt". Såsom vi alla känna utfärdade Kongl. Maj:t följande året en stadga i ämnet. År 1868 afgaf Kongl. Maj:t vidare en nådig proposition till Riksdagen angående det franska mått- och vigtsystemets införande för medicinskt bruk. Uti denna proposition föreslogs uttryckligen, det Riksdagen ville förklara att "Kongl. Maj:t, så snart alla för förändringen erforderliga förberedande åtgärder hunnit vidtagas, måtte, utan hinder af Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers gemensamt fattade beslut om antagande för riket af ett enda slag af mått och vigt, förordna om det franska vigt- och måttssystemets begagnande vid läkares ordinationer samt vid försäljning på apotek af läkemedel efter läkares recept". Äfven denna fråga blef öfverlemnad till Lag-Utskottet och i Utlå-

tande den 28 April 1868 besvarad. Nu är i föreliggande motion föreslagen tillämpning af det franska så kallade metrisk systemet äfven i större utsträckning än för medicinskt bruk, d. v. s. i allmänhet ehuru konventionellt. Deraf synes tydligen, att frågan afser ändring i den af Kongl. Maj:t utfärdade författning om mått och vikt. Under sådana omständigheter hemställer jag, huruvida det varit möjligt att hänvisa motionen till något annat Utskott än Lag-Utskottet. Talmans-konferensen har också enhälligt varit af den mening, att Lag-Utskottet bör behandla ärendet; och i öfverensstämmelse dermed hemställer jag, att Kammaren ville förklara, det ifrågavarande motion bör af Lag-Utskottet behandlas.

Grefve Wachtmeister, Hans: Det är visserligen svårt för mig att uppträda med motsatt åsigt mot en sådan auktoritet som den siste högtärade talaren, hvilken dessutom representerar den mening, som talmans-konferensen i detta fall hyser; men jag anhåller endast att få påpeka, att inom Utskottet gjorde sig gällande den åsigt, att, då här endast vore frågan om ett *konventionellt* bruk af gramvigten, motionen icke kunde blifva föremål för Lag-Utskottets behandling. Den föregående talaren har nämnt, att frågan om gramvigtens införande såsom medicinalvikt blifvit handlagd af Lag-Utskottet. Det torde dock vara stor skilnad mellan begge dessa fall: då nemligen gramvigten användes såsom medicinalvikt, är ingalunda bruket deraf *konventionellt* utan *obligatoriskt*, enär vid försäljning af läkemedel på apotek efter läkares recept ingen annan vikt *för* användas. Det är således tydligt, att en sådan fråga som den om det metrisk systemets införande vid medicinskt bruk måste anses innefatta en ändring af allmän lag; men då fråga här endast gäller tillåtelse för kontrahenter att, om de så vilja, vid affärer sinsemellan begagna det metrisk systemet, synes denna motion icke innefatta förslag till ändring i allmän lag, utan reducerar sig till en önskan, att Kongl. Maj:t måtte låta Landtmäteri-kontoret tillhandahålla allmänheten sådana vichter och vid behof omjustera dem, äfvensom att Kongl. Maj:t, om och när det kan finnas lämpligt, ville låta använda gramvigten vid jernvägstrafiken, postväsendet och möjligen andra statsinstitutioner. Allt detta synes mig inbegripas under Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsrätt, och anhåller jag derföre, att Utlåtandet måtte läggas till handlingarne med förklarande, att den deri omförmälda motionen bör af Tillfälligt Utskott handläggas.

Herr Wallenberg: Jag vill icke i den formfråga, som föreligger, uttala någon afgjord mening, utan underkastar densamma gerna Kammarens beslut; men emedan Herr vice Talmannen yttrar, att motionen skulle afse en ändring i 1855 års författning om mått och vikt, så ber jag få anmärka, att detta icke är fullt exakt: åtminstone har det icke varit motionärens mening att begära någon ändring i denna författning; utan syftmålet med motionen har endast varit, att de, som hade lust dertill, så småningom måtte få inlära det metrisk vigtsystemet, och att vid sådana statsinstitutioner, som allmänna posten och jernvägstrafiken, detta vigtsystem måtte

införas af skäl, som i motionen närmare utvecklas. Jag tror verkligen motionen vara af den vikt, att den icke bör skjutas mellan två Utskott så länge, att den till slut faller i papperskorgen.

Herr vice Talmannen: Jag kan icke rätt fatta hvad skilnad det skulle göra, att frågan här endast rörer ett *konventionellt* begagnande af ett eller annat vigtsystem, ty äfven om begagnandet biefve endast konventionellt, så innebure likväl alltid ett sådant begagnande en ändring i första paragrafen af 1855 års författning, der det stadgas, att enahanda mått och vikt skall vara i riket gällande.

I alla händelser hemställer jag, huruvida det är tänkbart, att man skall kunna erhålla en följdriktig behandling af ärenden, om man medgifver, att samma frågor, som den ena riksdagen behandlats af ett Utskott, den andra riksdagen skola handläggas af ett annat.

Herr Wallenberg: Bestämmelsen "enahanda mått och vikt" betyder icke, att i riket endast *ett* slags mått och *ett* slags vikt få begagnas, ty samma bestämmelse fanns redan förut i Handelsbalken af 1734 års lag, ehuruval man då hade 13 olika slags vigter enligt 137 särskilda författningar, hvilka alla vigter vore fullt lagliga. "Enahanda mått och vikt" måste väl betyda, att inga andra slag få brukas än de som genom lag, och således icke godtyckligt, blifvit bestämda. Då vi icke numera hafva något särskildt ekonomiutskott, kan jag icke inse, hvarför det skall finnas något hinder för Lag-Utskottet att behandla denna motion, då man derigenom följde samma tillvägagående som 1868 i afseende på den omnämnda Kongl. propositionen angående medicinalvigten. I sistnämnda Kongl. proposition fanns, såsom förut blifvit sagdt, en begäran af Kongl. Maj:t, att Riksdagen för sin del ville förklara, att hinder ej mötte etc. Om Lag-Utskottet nu toge samma utgångspunkt, den nemligen, att *hinder ej mötte*, så torde det vara ett sätt att få frågan löst.

Herr von Koch: Få frågor äro svårare att lösa än uppdragandet af en riktig gräns mellan *ekonomisk* och *civil* lag. På grund af en motion försökte 1867 års Konstitutions-Utskott att bestämma en sådan gräns, men försöket strandade. Förhållandet är nemligen att, i mån af civilisationens och rättstillståndets utveckling, den ekonomiska lagen så småningom öfvergår till civillag på grund af det allmänna tänkesättets kraf. I denna formfråga är min enskilda uppfattning, att Riksdagen utan våda kan remittera Herr Wallenbergs ifrågavarande motion vare sig till tillfälligt Utskott eller till Lag-Utskottet, men att det är riktigast att anse den tillhöra, icke Lag-Utskottet, utan tillfälligt Utskott. Det har här blifvit sagdt, att den under diskussionen omnämnda Kongl. propositionen vid 1854 års riksdag blifvit behandlad af Lag-Utskottet. Det är möjligt, att mitt minne nu bedrager mig, ty det händer icke så sällan, men det vill åtminstone förefalla mig, som om den icke behandlats af Lag-Utskottet ensamt, utan af Sammansatt Lag- och Ekonomi-Utskott. I sådant behandlades icke rena lagfrågor. Jag vill så mycket heldre tro detta, som jag bestämdt påminner mig, att Petter Jönsson i Träslända inom

Utskottet deltog i diskussionen; och han var, såvidt jag minnes rätt, under sin riksdagsmannatid aldrig ledamot af Lag-Utskottet, men derefter ständigt af Ekonomi-Utskottet. Det är dessutom att märka, att när Kongl. Maj:t överlemnar en ekonomisk fråga till Riksdagens afgörande, så förvandlar sig, enligt 89 § i Regeringsformen, derigenom denna fråga till en lagfråga och bör då också såsom sådan behandlas. Ehuru det är sagdt, att gebitet för den civila lagstiftningen bör utvidgas, så anser jag likväl för min del, att det under närvarande förhållanden mellan samhällsmakterna skulle vara mycket betänkligt, om Riksdagen försökte att inkräkta på den gräns, som i Regeringsformen är uppdragen mellan Konungens och representationens lagstiftningsmakt. Enligt sakens natur tror jag icke, att den motion, hvarom utlåtandet handlar, berör någon lagfråga, utan att den gäller en ekonomisk fråga, såsom också hittills varit åsigten; och ehuru häremot å andra sidan torde kunna invändas, att man vid ärendens behandling inom Riksdagens kamrar och Utskott icke alltid — lika med Lag-komitén och Lagberedningen — följt sakens natur, utan att man såsom lagfrågor velat behandla äfven allt, som omnämnas i 1734 års lag, så har jag likväl tyckt mig finna, att detta sednare förfaringsättet i de flesta fall under sednare tider öfvergifvits, om än man icke har gjort någon anmärkning dervid, att Kongl. Maj:t begagnat sin ekonomiska lagstiftningsrätt äfven i vissa ärenden, som behandlats i 1734 års lag. På den punkt saken står måste jag bekänna, att, ehuru djerft det kan synas vara att uppträda mot den åsigt, som delas af Talmanskonferensen, der så betydliga förmågor sitta, jag likväl för närvarande önskar, att Lag-Utskottets åsigt måtte godkännas.

Herr Lagerstråle: Det må villigt erkännas, att denna fråga står på en sådan gräns, att det är svårt att strängt följdriktigt bestämma antingen den bör behandlas af Lag-Utskottet eller af Tillfälligt Utskott, men det synes mig som i sjelfva uppställningen af motionen hade inlutit ett förslag af den beskaffenhet, att det svårigen kan af annat än ständigt Utskott behandlas. Motionen åsyftar nemligen dels att Riksdagen ville *besluta*, att gramvigten må här i landet konventionellt begagnas, dels att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att alla till detta vigtsystem hörande vigter med dess öfver- och underafdelningar må genom Kongl. Landtmateriets försorg åt en hvar tillhandahållas samt vid behof omjusteras, äfvensom att Kongl. Maj:t täcktes taga i nådigt öfvervägande, om och när det kan finnas lämpligt att för jernvägstrafiken, postväsendet och möjligen andra statsinstitutioner använda gramvigten. Likasom den af den förste högtärade talaren omnämnda Kongl. proposition, som afsåg det franska mått- och vigtsystemets införande vid medicinskt bruk, synes mig äfven ifrågavarande af enskild motionär gjorda framställning vilja åstadkomma ett beslut, att en annan vigt än den i allmänhet i lag och författningar bestämda skulle under vissa vilkor få i riket användas. Vid detta förhållande förefaller det mig som om tillfälligt Utskott hade svårare att behandla denna motion än Lag-Utskottet. Då derjemte numera i *en* författning

finnas sammanförda alla de särskilda ämnen, som förut funnits behandlade i två olika författningar — den ena om mått och vikt, och den andra, mera tillfälliga, som Kongl. Maj:t meddelat angående vigters justering — så böra väl frågor angående förslag till ändring i en allmän författning, som innehåller både sådana ämnen, hvilka skola af Konung och Riksdag gemensamt afgöras, och sådana, som äro åt den ekonomiska lagstiftningen ensamt förbehållna, af samma Utskott behandlas, på det att kontinuitet må vinnas.

På grund af hvad jag sålunda anført, anhåller jag att få förena mig om det yrkande, som blifvit framställt af den förste högt-ärade talaren.

Grefve Mörner, Oscar: Den siste ärade talaren har anført, att motionären i sin motion uttryckt önskan, att Riksdagen *dels* måtte fatta ett formligt beslut att gramvigten må konventionellt användas, *dels* också besluta en underdånig skrifvelse i vissa andra uppgifna hänseenden till Kongl. Maj:t. Det är sannt, att motionen är så affattad, men icke lära väl en persons begagnade talesätt definiera hvad en sak är, utan man måste väl se till hvad saken egentligen angår och hvart den leder. Hvarom gäller då här frågan? Afser den någon förändring i Kongl. förordningen om mått och vikt? Alldeles icke. Innebär den ett påbud, att metriska vigtsystemet ovilkorligen skall begagnas? Icke heller. Hvad är det då motionären begärt? Jo, att Kongl. Maj:t ville låta Landtmäteri-kontoret tillhandahålla de till detta system hörande vigter och vid behof omjustera dem: följaktligen en ordre för embetsmän i ett embetsverk, hvares instruktion, om jag icke missminner mig, är kontrasignerad af den ärade talaren själf. Det är ett strängt yrkande, detta att Landtmäteri-kontoret skall vara beredt tillhandahålla vigter åt hela svenska allmänheten, men dermed hafva vi nu icke att göra: frågan är nu blott: kan ett sådant förslag utgöra föremål för Lag-Utskottets behandling! Jag tror mig icke hafva gjort mig känd för att tillhöra deras antal, som vilja utvidga Konungens ekonomiska lagstiftningsrätt, utan snarare för motsatsen, men det må stå för min räkning. Jag vill i alla fall icke åtaga mig, att vi skola till förändring i lag förvandla, hvad som icke är annat än en ändring i en instruktion; och äfven om talmanskonklaven och andra auktoriteter skulle hysa en annan åsigt i denna fråga, så ser jag icke deruti någon anledning, hvarför icke andra skulle kunna få hysa en motsatt åsigt, om de anse den vara den rätta. Syftar man på hvad som sedan i motionen följer om att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, om och när det kan finnas lämpligt att för jernvägstrafiken och allmänna posten använda gramvigten, så kan icke heller detta anses innebära någon lagförändring. Om en sådan öfvergång till ett annat vigtsystem icke kan ske på ekonomisk väg, så lär väl Kongl. Maj:t göra framställning derom till Riksdagen, då man icke kan antaga, att Kongl. Maj:t skulle genomföra en dylik förändring på ett olagligt sätt. Då här, såsom jag redan yttrat, hufvudsakligen endast åsyftas, såvidt jag kan begripa motionen — och kan jag icke det, så

kan

kan jag icke hjälpa det — ett förständigande för tjänstemän i Landtmåteri-kontoret att vidtaga vissa möjliga eller omöjliga åtgärder, som helt och hållet falla inom området för deras instruktion, så finnes väl icke i förevarande fall någon sådan fråga om ändring i förordningen om mått och vikt eller i allmän lag, på grund hvaraf motionen bör gå till Lag-Utskottet. Lag-Utskottet behöfver icke undandraga sig motionen af rädsla att icke medhinna den, ty hvad tiden beträffar äro våra affärer briljanta, och lata äro vi icke heller. Lag-Utskottet måste likväl tillse, att det sjelf iakttager lagliga former; och under öfvertygelse att det så har gjort, har Lag-Utskottet återlemnat motionen.

På grund häraf anhåller jag, att Kammaren behagade godkänna den åsigt Lag-Utskottet omfattat samt således lägga utlåtandet till handlingarne, med förklarande att motionen tillhör tillfälligt Utskotts behandling.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels att Lag-Utskottets förevarande utlåtande skulle läggas till handlingarne med förklarande, att den deri omförmälda motionen borde af Lag-Utskottet behandlas, dels ock att utlåtandet skulle läggas till handlingarne med förklarande, att motionen borde af tillfälligt Utskott handläggas; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på förstberörda yrkande och, då dervid svarades många ja, blandade med nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och godkändes Lag-Utskottets den 3 och 7 dennes bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitie-ombudsmans embetsförvaltning.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 7 dennes bordlagda utlåtande N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af statsbidrag till genomförande af ny tomtreglering i Strengnäs efter den staden under April månad 1871 öfvergångna brand.

Utskottets första hemställan.

Friherre Sprengtporten: Såsom af Stats-Utskottets ifrågavarande utlåtande synes, hafva icke mindre än tio af Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet reserverat sig emot Utskottets beslut och föreslagit bifall till Kong. Maj:ts proposition i ämnet; och får jag, med instämmande i reservanternes mening, anhålla om bifall till hvad Kongl. Maj:t behagat föreslå.

Riksd. Prot. 1872. 1 Afd. 1 Band.

Friherre af Ugglas: Äfven jag anhåller i denna fråga om bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Det må visserligen vara särdeles aktningsvärdt af Stats-Utskottet att icke af statsverkets gynsamma ställning låta förleda sig till onödiga utgifter, men det tillfälle, som Utskottet här valt för besparingar, synes icke vara rätt lyckligt träffadt. Frågan gäller här ett fattigt samhälle, som blifvit hemsökt af en förfärlig olycka. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att bevilja dels 20,000 R:dr såsom anslag utan återbetalningsskyldighet till bidrag för bestridande af kostnaderna för tomtreglering, dels ock för likartadt ändamål 30,000 R:dr såsom lån på vissa vilkor. Stats-Utskottet har deremot framställt, att anslaget måtte ned sättas till hälften eller 10,000 R:dr. Af Kongl. Maj:ts nädiga proposition finner man emellertid, att icke ens det begärda anslaget af 20,000 R:dr är fullt tillräckligt för inlösen af de tomter och den jord, som erfordras, på det att staden — icke efter sin egen önskan, utan dertill ålagd af en bestämd författning — må kunna erhålla en ordnad tomtreglering. Staden är nemligen tvungen att underkasta sig en sådan tomtreglering — och då bjuder väl billighet och rättvisa, att den erhåller ett icke alltför otillräckligt bidrag dertill af staten. Jag ber för öfrigt få erinra, att detta anslag icke är synnerligen stort i förhållande till hvad som under dylika omständigheter blifvit beviljad åt andra städer. Så erinra vi oss, att Eksjö 1856 hemsöktes af en svår eldsvåda. Då anslag Riksdagen dels 30,000 R:dr såsom anslag utan återbetalningsskyldighet för tomtreglerings åstadkommande, dels också 30,000 R:dr såsom lån för samma ändamål, dels slutligen dessutom 200,000 R:dr såsom lån till bestridande af åtskilliga af branden förorsakade kostnader. Man lemnade således då 260,000 R:dr till en stad med 2,700 innevånare. Nu är önskad endast 50,000 R:dr, eller icke fullt $\frac{1}{5}$, till en stad hvars folkmängd belöper sig till 1,600 människor. Af alla dessa skäl skäl finner jag Kongl. Maj:ts proposition vara särdeles billig och välgrundad, hvarföre jag äfven anhåller, det Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan, för så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts proposition, bifalla samma proposition i dess motsvarande del.

Grefve Hamilton. Henning: Jemte det jag förenar mig i det yrkande som blifvit afgifvet af de båda sista talarne, ber jag att få tillägga, att frågan här gäller huruvida Riksdagen anser, att staden Strengnäs fortfarande bör ega bestånd eller icke. Gerna vill jag medgifva, staden icke såsom handelsplats kan vara af någon synnerlig vikt. De lättare kommunikationer, som i sednare tider uppkommit, hafva snarare bidragit till att försämrå än att förbättra stadens ställning, emedan, derigenom att ett stort antal ångbåtar dagligen gå förbi staden till Stockholm, följderna deraf blifvit, att priset å lifsförnödenheter i Strengnäs håller sig lika högt som i Stockholm, och att fördelarne af att flytta till Strengnäs och der bosätta sig således i betydlig mån minskats. Särskildt hafva de lättare kommunikationerna rent af verkat en minskning i stadens handelsrörelse.

Förr måste den kringliggande ortens innevånare upplägga sina produkter i staden, ifall de ville föra dem till Stockholm, men nu

mera föra de dem direkte till ångbåten, så att stadens innevånare ej såsom mellanhand få annan bekantskap om hvad den omkringliggande trakten producerar, än att de få höra bullret af landtmännens vagnar på sina gator. Sin egentliga betydelse har staden såsom säte för biskop och konsistorium samt ett högre elementarläroverk. Läroverkets alla byggnader blefvo lyckligtvis skonade af elden, så att derigenom, efter bemödanden af åtskilliga icke brandskadade, det har kunnat blifva en möjlighet, att skolan fortfarande hållits i verksamhet. Statsutskottet yttrar, att staden är förtjent af bistånd, men att stadens innevånare böra i någon mån sjelfva bidra till bekostande af utgifterna för tomtregleringen. Af betänkandet upplyses man emellertid, att de anslag och lån, som äro begärda, icke på långt när äro tillräckliga för betäckande af ens dessa kostnader, och att icke några lånebidrag till byggnader äro begärda. Att staden likväl endast med möda är i stånd att bestrida de öfverskjutande kostnaderna, är lätt att intyga för en hvar, som någorlunda känner ställningen inom detta lilla samhälle. Strengnäs' husegare i allmänhet voro för några år sedan icke förmögna, emedan de egde sina hus belastade med in-teckningar, hvilka de likväl voro någorlunda säkra att få bibehålla stående, så länge de ordentligt betalade sina räntor.

Efter Carlstads brand nödgades Strengnäs' husegare vidkännas så betydliga utgiftsbelopp i brandskadeersättning, att de flesta då måste höja sina in-teckningar. Kom så Gefles brand, och då den lilla staden nu ytterligare fick sig pålagda högst betydliga afgifter såsom brandstod, kan man säga, att en stor del af staden blef till salu, emedan husegarne icke längre mot in-teckning kunde anskaffa de erforderliga beloppen. Slutligen drabbades staden sjelf af en af de förfärligaste eldsvådor, som någonsin hemsökt våra småstäder, och en så stor del af staden härjades dervid af elden, att den återstående delen icke kunde hysa de brandskadade, hvilka måste in-qvarteras i den närliggande orten. Om då stadens innevånare vilja anstränga sig för att vid lif bevara ett samhälle, som icke spelat en så obetydlig roll i Sveriges historia, så bör väl detta sträfvan-de i någon mån understödjas; och jag anhåller således om bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition.

Friherre Funck: Redan hvad som af de föregående talarne blifvit yttrade synes mig vara tillräckligt för att framkalla ett afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag kunde således hafva uraktlåtit att här yttra mig, om jag icke såsom ledamot af Utskottet ansåge mig pliktig att anföra några ord. Jag har dock icke mycket att tillägga till hvad redan blifvit sagdt, men jag ber att ytterligare få betona ett yttrande af en annan talare, som sade, att det belopp, som af Kongl. Maj:t blifvit begärdt för tomtregleringen, icke uppgick till hvad som för detta ändamål erfordrades. Att det begärda beloppet icke på långt när blifver tillräckligt, synes såväl af Kongl. Maj:ts proposition som af magistratens ansökan, då deraf framgår, att det begärda beloppet utgör endast kostnaden för inlösen af de erforderliga tomterna enligt *taxeringsvär-det* på dessa tomter, men vid en blifvande *expropriation* tomternas

pris kommer att betydligt öfverstiga detta värde, kanske till och med uppgå till dess dubbla belopp.

Vidare har anförts exempel på huru mycket städer förut vid dylika tillfällen såsom bidrag erhållit. Jag kan då tillägga, att utom Eksjö, som fick 30,000 R:dr såsom anslag utan återbetalningsskyldighet, exempelvis Örebro erhållit 37,500 R:dr, Jönköping 15,000 R:dr och Carlstad 50,000 R:dr.

Hvad slutligen beträffar möjligheten för Strengnäs att utan sådant bidrag som det begärda på egen hand reda sig, så ber jag att, till hvad af en talare midt emot blifvit anfördt, såsom komplettering få nämna, att bland Strengnäs innevånare år 1870 361 mankön och 545 qvinkön voro skattskyldiga. Dessa hade likväl att försörja 479 underåriga samt dessutom fattige, som icke erlade skyddsafgift, till ett antal af icke mindre än 176. På en folkmängd af 906 skattskyldiga personer belöpte sig således icke mindre än 654 underåriga och fattiga att försörja, och detta, fastän sammanlagda bevillningssumman för hela staden icke uppgick till högre belopp än 2,626 R:dr 32 öre. Det synes således vara så tillräckliga skäl för ett ogillande af Stats-Utskottets ifrågavarande utlåtande, som för öfrigt endast tillkommit genom den förseglade sedeln, att äfven jag kan anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats, att Kammararen, med afslag å Utskottets förevarande hemställan, för så vidt den skiljde sig från Kongl. Maj:ts nådiga proposition, skulle bifalla samma proposition i dess motsvarande del; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades nej, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till den Kongl. propositionen i dess förevarande del, hvilken proposition med ja besvarades.

Utskottets sednare hemställanden.

Biföllos.

Föredrogos och biföllos Banko-Utskottets den 7 dennes bordlagda memorial:

N:o 2, i fråga om afskrifning ur diskontkontorets räkenskaper af åtskilliga kapital- och öfverräntefordringar; samt

N:o 3, angående afskrifning utur lånekontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga lån och en öfverränta.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets den 7 dennes bordlagda utlåtanden:

N:o 4, i anledning af väckt förslag om ett tillägg till 9 kap. 1 § Ärfdabalken;

N:o 5, i anledning af väckt förslag angående särskilda bestämmelser i fråga om böter för oloflig bränvinsförsäljning, ådömda omyn-dig person; och

N:o 6, i anledning af väckt motion om afskrifning eller aflösning af frälseränta.

Föredrogs Andra Kammarens den 7 dennes bordlagda protokolls-utdrag, N:o 61, innehållande inbjudning till Första Kammaren att förena sig i Andra Kammarens beslut om tillsättande af ett särskildt Utskott, bestående af tolf ledamöter, sex från hvardera Kammaren, för behandling af frågor rörande ändring i kommunallagarne m. m.

Herr von Ehrenheim: Andra Kammarens nu föredragna inbjudning om tillsättande af ett särskildt Utskott för behandling af vissa lagfrågor skiljer sig så till vida från vanlig praxis i afseende å sådana Utskotts tillsättande, att till det ifrågasatta Utskottet skulle öfverlemnas frågor, som dels endast obetydligt och dels alldeles icke med hvarandra stå i något samband. För min del kan jag icke neka, att betänkligheter häremot synas mig möta. Jag anser nemligen, att tillsättandet af Särskildt Utskott bör reserveras för de fall, att antingen Kongl. Maj:t till Riksdagen öfverlemnar en proposition af den omfattning, att dess behandling icke kan af Ständigt Utskott medhinnas, eller att Riksdagen önskar å ten fråga gifva en mera detaljerad behandling. Intetdera af dessa fall förekommer nu, och då Lag-Utskottet vid denna riksdag icke ifrån Kongl. Maj:t mottagit och sannolikt icke kommer att mottaga något större lagförslag till be-handling, är antagligt, att Lag-Utskottet skall medhinna de dit remiterade motioner, utan att något Särskildt Utskott behöfver tillsättas.

Jag tillåter mig derföre hemställa, att Kammaren icke måtte bifalla Andra Kammarens ofvannämnda inbjudning.

Herr Hasselrot: Då Lag-Utskottet vid 1867 års riksdag, den första under nuvarande statskick, förklarade sig obehörigt att till behandling upptaga frågor, som anginge kommunallagarne, kunde jag icke dela denna åsigt utan reserverade mig deremot. Jag ansåg det nemligen principenligt, att nämnda lagar, som stiftas af båda stats-makterna gemensamt och hvilka följaktligen äro närmast att hänföra till civillagar, borde behandlas icke af dessa egna maskiner, som man kallat tillfälliga Utskott utan af ett ständigt Utskott, och af dessa ansåg jag Lag-Utskottet lämpligt. Riksdagen gillade denna åsigt, och kommunallagarne hafva sedan dess alltid behandlats af Lag-Utskottet. Huruvida detta åter ur nyttans synpunkt betraktadt varit helsosamt för Lag-Utskottet synes mig vara tvifvel underkastadt.

För min del tror jag, att det vore lyckligt, om det blefve sed vid riksdagarne att alltid hänvisa frågor angående kommunallagarne till behandling af särskildt Utskott. Man vore då oförhindrad att vid besättandet af Lag-Utskottet uteslutande afse de egenskaper, som erfordras för det rena lagarbetet, likasom man kunde i det särskilda Utskottet insätta personer med utpräglade politiska åsikter och som i detta Utskott kunde representera Kamrarnes majoriteter.

Då emellertid Andra Kammaren i sitt förevarande beslut inrymt jemväl andra frågor, än sådana som afse kommunallagarne, anser jag på de af den förste ärade talaren anförda skäl, att denna Kam-mare icke kan instämma i Medkammarens beslut, men jag har emel- lertid velat uttala min åsigt, att man alltid borde hafva ett särskildt Utskott för behandling af frågor, som angå kommunallagarne.

Efter härmed slutad öfverläggning framställdes först proposition på antagande af den ifrågavarande inbjudningen, hvartill svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, som med ja besva- rades.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammaren, i enlighet med den vid hållet talmanssammanträde träffade öfver- enskommelse, behagade besluta att nästa Onsdag den 14 dennes före- taga val dels af Revisorer jemte suppleanter för den granskning af Statsverkets, Riksbankens och Riksgälds-kontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, som under innevarande år skall ega rum, dels ock af Revisorer och suppleanter för granskning af Riksbankens di- skontkontors samt lånekontorens i Göteborg, Malmö och Wisby rä- kenskaper och förvaltning under sistlidet år.

Svarades ja.

Vidare föreslog Herr Grefven och Talmannen, att Kammaren, på sätt vid talmanssammanträdet jemväl öfverenskommits, skulle besluta att nästkommande Lördag den 17 dennes utse valmän jemte suppleanter för val af Riksdagens Justitie-ombudsman och hans ef- terträdare; hvilket likaledes bifölls.

Herr Lilliehöök: Jag anhåller om 3 veckors ledighet från den 19 innevarande månad.

Denna anhållan bifölls.

Anmälades och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna ut- låtanden, betänkande och memorial, nemligen från:

Stats-Utskottet:

N:o 3, i anledning af väckt motion om anvisande af medel till betäckande af Ramsese kyrkas skuld;

N:o 4, i anledning af väckt motion om ändring i betalningsvilkoren för ett åt Kukkola byamän beviljad odlingslån;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 1, i anledning af väckt motion om ändring i Kongl. förordningen den 20 Juli 1861, angående mantals- och skattskrifningars förrättande;

Banko-Utskottet:

N:o 4, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning.

Herr von Koch uppläste en motion, N:o 32, om ett tillägg i 3 § Tryckfrihets-förordningen.

Begärdes på bordet.

Kammaren åtskiljdes kl. 11 f. m.

In fidem

O. Brakel.